

T. C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
MANİSA YÖRESİ TÜRK TARİHİ VE KÜLTÜRÜNÜ
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

**BİRİNCİ ULUSLARARASI MEVLÂNÂ, MESNEVÎ VE
MEVLEVÎHÂNELER SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ
(19-21 Aralık 2001- Manisa Mevlevîhânesi)**

Yayına Hazırlayan

Emrehan KÜEY

MANİSA 2002

T. C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
MANİSA YÖRESİ TÜRK TARİHİ VE KÜLTÜRÜNÜ
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ

**BİRİNCİ ULUSLARARASI MEVLÂNÂ, MESNEVÎ VE
MEVLEVÎHÂNELER SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ**
(19-21 Aralık 2001- Manisa Mevlevîhânesi)

Yayına Hazırlayan
Emrehan KÜEY

ISBN 975-8628-08-9

© Copyright 2002

Tüm hakları saklıdır. Celal Bayar Üniversitesi Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin izni olmaksızın basılamaz, çoğaltılamaz, kopya edilemez.

Bu kitapta yer alan bilgi, fikir ve hükümlerin yanısıra kullanılan dile ilişkin tüm sorumluluk, sadece yazarlarına aittir.

Kapak: Nuri Erdem

Kapak resmi: Ütker Erke'nin Manisa Mevlevîhânesi Minyatürü:

Baskı: Celal Bayar Üniversitesi Matbaası

MANİSA 2002

İÇİNDEKİLER

Sunuş	V
Sempozyum Açılış Konuşmaları	VII
Gönül AYAN	
Mevlânâ ve Mevlânâ Etkisinin Duygu ve Düşünce Dünyamızda Sürekliliği	1
Fahrettin OLGUNER	
Mevlânâ Celâleddin'in Düşünce Dünyası'na Bakış	7
M. Uğur DERMAN	
Mevlevîlik ve Hat San'atı	19
Ekrem İŞİN	
İstanbul'da Mevlevî Şeyh Aileleri ve Mevlevîliğin Bir İmparatorluk Tarikatı Olarak Örgütlenmesi	33
Kenan GÜRSOY	
Mevlânâ Celâleddin Rûmî'de "Aynı ve Başka"	41
Feyzi HALICI	
Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî Gelecek Çağları Kucaklayan Bir Yeryüzü Öğretmenidir	47
Saadettin KOCATÜRK	
Gazzâli ve Mevlânâ	53
M. Rami AYAS	
Mevlânâ Celâleddin ve Mevlevîliğin Teşekkül Süreci Üzerine Sosyolojik Bir Sunum	83
Hüseyin AYAN	
Mevlevîlerce Kutsal Sayılan Kişi, Yer, Eşyâ, Âyînlere Dâir Şiirler	91
Mehmet KIRBIYIK	
Bir Mevlevî Şair: Kâtib-Zâde Sâkıb Mustafa	105
Cahit TELCİ-Vehbi GÜNAY-Turan GÖKÇE	
Bursa Şehir Mezarlığında Bulunan Mevlevîlere Ait Mezar kitabeleri	113
Nezahat ÖZTEKİN	
Mevlânâ'nın Mesnevîsinde Su Alegoru ve Etkileri	137
Hasan Basri ÖCALAN	
Bursa'da Bir Mesnevîhan: Mehmed Emin Kerkükî	147
Banu DEMİRAĞ	
Mevlevîhânededen Açılan Pencere	161
Tamilla ALİYEVA	
Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin ve Azerbaycan Şairlerinin Yaratıcılığında İnsan Sevgisi	177

Tuncer BAYKARA	
Mevlânâ'nın Divân-ı Kebîr'inin Tarihî Kaynak Olarak Değeri.....	185
Çiçek DERMAN	
Mesnevî Tezhîbine Müstesnâ Bir Örnek	189
Mahmud Erol KILIÇ	
Manisalı <i>Şeyh Memîcân-ı Saruhânî</i> (V.1008/1600) ve Eserlerinde Mevlânâ'dan Tesirler	205
Himmet KONUR	
Mevlevîliğin Gülşenîlik Üzerine Etkileri	221
İsmail PARLATIR	
Mevlânâ Soyundan Gelen ve Konya Mevlevîhânesinde Yetişen Veled Çelebi ve Onun Türk Dili Sözlüğü	231
Abdullah ÖZTÜRK	
Hayvan Hikayelerinin Yorumunda, Hz Mevlânâ'yı Batılı Fabl Yazarlarından Ayıran Özellikler	241
Hüsnü Y. LİVATYALI	
Mevlânânın Eğitim Görüşü	251
İbrahim NUMAN	
Mevlevîhânelerde Harim-Türbe Tipolojisinin Kaynakları Hakkında	261
Müjgan CUNBUR	
Manisa Mevlevîhânesi'nden Yetişen İki Şair	267
A. Yılmaz SOYYER	
Sosyolojik Açıdan Mevlevîhânelerde Usûl ve Gelenekler	275
Sezai KÜÇÜK	
Suriye'de İki Mevlevîhâne: Halep ve Şam Mevlevîhaneleri	283
Zehra GÖRE	
Belgrad Mevlevîhânesi Şeyhi 'Adnî Receb Dede ve Nahl-i Tecellîsi	317
Kâzım HACIMEYLİÇ	
Saraybosna'da İsa Bey Mevlevîhânesi	325
Mehmet GÜNAY	
XVII. Yüzyılda Manisa Mevlevîhânesi ve Şeyh Ali Efendi'nin Faaliyetleri	333
Farûnnisa BİLECİK	
Galata Mevlevîhânesi Postnişinlerinden Mehmed Esad Dede (Şeyh Galib)'nin Dil Yönünden İncelenmesi	343
Erdoğan ATEŞ	
Mevlevîhânelerde Mûsikî ve Ney Eğitimi	351
Değerlendirme Oturumu	359

SUNUŞ

Celal Bayar Üniversitesi Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin 19-21 Aralık 2001 tarihlerinde, tarihi Manisa Mevlevihânesi'nde gerçekleştirdiği Birinci Uluslararası Mevlânâ Mesnevî ve Mevlevihâneler Sempozyumu hem muhteva hem de katılım açısından ilgi ve taktirle karşılanmıştı. Sempozyum'a sunulan bildirilerden, kültür ve bilim dünyasının da istifade etmesinin, ancak bildiri metninin yayınlanması ile mümkün olacağı düşüncesiyle, merkezimiz bünyesindeki yayın çalışmalarına, sempozyum bildirileri kitabını da dahil ettik.

Sempozyuma katılan bilim ve kültür adamlarından, bildiri metnlerini bilgisayar ortamına aktarılmış olarak teslim etmelerini rica etmemize rağmen, bu istenilen hızda gerçekleşemedi. Dolayısıyla bir kısım bildiri metninin yeniden bilgisayar ortamına aktarılması ve tashihi bir hayli zaman aldı. Bilim ve kültür adamlarımızın kendi alanlarındaki yoğunluklarından kaynaklanan gecikmeler, kaçınılmaz olarak bize de yansıdı ve bazı bildirilerin merkezimize tesliminde de gecikmeler yaşandı. Fakat ısrarlı takibimiz ve bildiri sahiplerinin ilgisiyle, sempozyuma sunulan bildirilerin tamamına yakını bir araya getirilebildi. Bütün ısrar ve çabalarımıza rağmen bildiri metnlerini basım için veremeyenler de oldu. Her alanda olduğu gibi bilim ve kültür alanında da bu gibi küçük eksikliklerin hoş karşılanacağını ümit ediyoruz. Zira sunulan bütün bildirilerin bu kitapta yer alması için bir yıla yakın bir süre çaba sarfedilmiştir. Bildiri metnini veremeyen bilim ve kültür adamlarımızın da kendi yoğun mesaiyi çerçevesinde ellerinden gelen gayreti esirgemediklerini biliyoruz. Bu bakımdan, bilgi birikimlerini ve yorumlarını sempozyum ortamında sunarak sağladıkları katkıdan dolayı kendilerine teşekkür borçluyuz.

Bu sempozyum kitabında yer alan tüm konuşma ve bildiri metinleri, sempozyum programındaki sunum sırasına göre düzenlenmiştir. Kitapta sırasıyla açış konuşmaları, bildiri metinleri ve değerlendirme oturumu konuşmaları yer almaktadır. Kitabın yayına hazırlanması aşamasında bildiri metinlerine kesinlikle herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Sadece kitabın bütünlüğü çerçevesinde bize ulaştırılan metinlerin punto büyüklükleri ve sayfa düzeni değiştirilmiştir. Bildiri metnlerinin farklı yöntemler kullanılarak oluşturulmuş olması bütünlüğü bozan bir görüntü oluşturmakla beraber, biz

hem zaman darlığı ve hem de bildiri sahiplerinin tercihini yansıtması açısından tek bir yöntem kullanılması şeklinde, yeni bir talepte bulunma yoluna gitmedik.

Bu kitapta sırasıyla sempozyum programında bulunan açılış konuşmaları, 31 bildiri metni ve değerlendirme oturumu konuşmaları yer almaktadır. Sempozyum programında 38 bildiriye yer verilmişti. Bu bildiri sahiplerinden bazılarının muhtelif sebeplerle katılımları gerçekleşmemiştir. Buna rağmen programda yer alan bildirilerden büyük çoğunluğunun bu kitapta toplanabilmiş olmasını başarılı bir sonuç olarak görüyor ve bilim ve kültür adamlarının takdirlerine sunuyoruz.

Son olarak merkezimizin düzenlediği bu sempozyuma her seviyede katkıda bulunan idare, bilim ve kültür adamlarına teşekkür ediyoruz. Bildiri metinlerinin toplanması, yazılması, açılış ve değerlendirme oturumlarındaki konuşma metinlerinin kasetlerinin deşifre edilerek metin haline getirilmesi, sayfa düzeni, kapak vs gibi, birçok külfeti özveriyle aşan ve bildiri metinlerinin kitap haline gelmesinde yardımları büyük olan, merkezimizde görevli akademisyen ve çalışan arkadaşlara da teşekkür ediyoruz.

Emrehan KÜEY

Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Yöresi Türk Tarihi ve Kültürünü
Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü